



***Център за икономически изследвания в
селското стопанство (САРА)***

БЮЛЕТИН №10

Октомври 2021

Важно: Бюлетинът се издава в рамките на проект “Засилване на аналитичния и публичен капацитет на Центъра за икономически изследвания в селското стопанство” – САРА, подкрепен от Фондация “Америка за България”.

Всички мнения и твърдения, изразени в това или във всяко друго издание на САРА, са такива на техния автор и/или издател и не отразяват непременно възгледите на Фондация „Америка за България“ или на нейните директори, служители или представители.

Всички становища, констатации, и/или изводи, изразени в тази публикация са на авторите и не отразяват непременно позицията на Института по аграрна икономика .

Зърнени и маслодайни култури

Моментно състояние в развитието на сектора в България

- На проведения VIII Обзорен Форум, САРА разкри средносрочните си предвиждания за площите на 5-те основни зърнени и маслодайни култури. Площите с пшеница средно за периода 2021-2025 година се оценява да бъдат с 1,5% под тези за периода 2016-2020 г., възлизайки на 1,17 млн.ха. Площите с царевица се очаква да се покачат до 597 хил.ха в средносрочен период, което е с 23% над реколтираните средно за годините 2016-2020 г. При равни други условия общите реколтирани площи ще бъдат около 2,81 млн.ха, което е с 1,5% над средните за 2016-2020 г.
- Тенденцията на увеличение на добивите при всички култури ще продължи, като ограничителните мерки за намаление използването на торове и препарати в резултат на Зелената сделка не са заложени да действат в периода до 2025 г. Оттам средното производство на пшеница за 2021-2025 г. се оценява на 6,2 млн.т, на ечемик 556 хил.т., царевица – 3,7 млн.т, на слънчоглед – 1,9 млн.т и на рапица – 420 хил.т. Това представлява увеличение средно с около 10% в сравнение с 2016-2020 г..
- Цените се очаква да са с 15-20% по-високи между 2021-2025 г. от тези за предходния петгодишен период. При пшеницата, средната цена се очаква да е 376 лв/т (313 лв/т 2016-2020 г), царевицата – 370 лв/т (303 лв/т 2016-2020 г), слънчогледа – 820 лв/т (687 лв/т предишния период). При ечемика, средните цени се предвиждат на 345 лв/т (285 лв/т – 2016-2020 г), а при рапицата – 840 лв/т.

Очаквания за развитието на производството и търговията със зърнени и маслодайни

- FOB цените от Украйна към края на м.октомври продължават да се покачват, като са с 5% нагоре на месечна база. Достигнатите цени са съответно: хлебна пшеница - 321 US\$/т, ечемика - 278 US\$/т, фуражна пшеница - 300 US\$/т. При царевицата FOB цената е 278 US\$/т. При слънчогледовото олио, FOB цените са 1400 US\$/т, докато слънчогледовото семе се покачва с 18% на месечна база до 705 US\$/т.
- Предвижданията на FAPRI към Университета на Мисури са също цените в средносрочна перспектива да останат високи, но след ценовият пик от реколта 2021/22 да последва известно успокояване. Износните цени на пшеница от САЩ за периода 2021-2025 г. се оценяват на 265 US\$/т, а на царевица на 210 US\$/т.
- Очакванията за постепенно обръщане на цените е под условие и зависи от световната монетарна политика, като цените освен функция на търсене и предлагане са и в съотношение помежду си и с паричното предлагане.
- Увеличението на цените на цялата маслодайна група превишават ръста отчитан при зърнените култури с между 2-3 пъти. FOB цените на палмово масло от Индонезия от края на м.октомври са 1415 \$US, а експортно мито е повишено до 200 US\$/т.

Цени България, лв./тон (без ДДС)

	07.2021	08.2021	09.2021	10.2021*	11.2021*
Хлебна пшеница	352,05	389,21	426,37	435	445
Фуражна пшеница	340,31	377,48	416,59	425	430
Ечемик	324,67	334,45	348,14	355	355
Царевица	404,86	398,99	416,59	430	435
Слънчоглед**	1024	988	973,25	1000	1020

*Прогнозни цени

**Източник на информация за цената на слънчогледа – МЗХ и НСИ

- Липсва информация

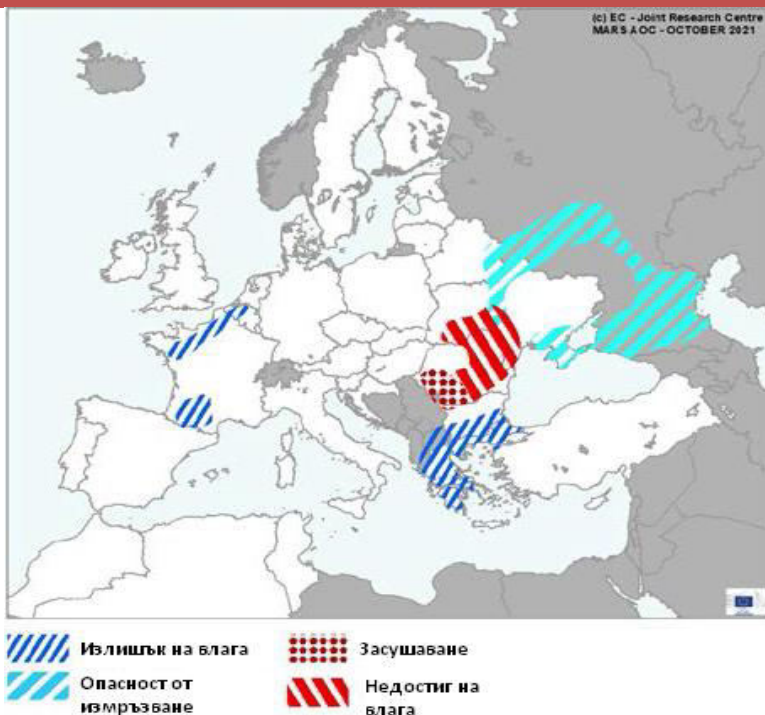
Източник: ЕК

Международна търговия (FOB цени)

	08.2021	09.2021	% изменение годишна база
Пшеница, евро/тон (Мексикански залив)	233,51	229,45	+33%
Ечемик, евро/тон (На място Минеаполис)	-	-	-
Царевица, евро/тон (Мексикански залив)	217,99	196,33	+24%
Слънчогледово олио, евро/тон (Мексикански залив)	1230	1180	+34%

Източник: <http://www.indexmundi.com/commodities/>

Райони с опасни климатични условия 1 септември, 2012г. – 15 октомври, 2021 г. на JRC-Mars към ЕК



Източник: EC Joint Research Centre, MARS Bulletin, October, 2021



Зеленчукопроизводство

Развитие на производството на домати, пипер и краставици в България

- Изследване на САРА за факторната производителност в сектора на зеленчуците, която отчита изменението на физическото производство отнесено към изменението на използваните ресурси (земя, труд, капитал, материали и субсидии) показва свиване за периода 2017-2019 към 2008-2010 и съответно коефициент от 0,66.
- При сценарий с изключване на субсидиите получавани в специализираните стопанства, факторната производителност нараства до 0,69, което показва, че субсидиите заемат незначителна част от разполагаемите ресурси. При проектирани сценарии с 10% увеличение и с 10% намаление на субсидиите, в периода 2023-2025 г., факторната производителност ще спадне до 0,63 и при двата сценария, което означава нисък производствен ефект на зеленчукопроизводството при такива слаби промени в субсидирането.
- Сценариите при добавяне влиянието на мерките за ограниченията за използване на торове и препарати за растителна защита към 2023-2025 ще се отразят незначително, като факторната производителност при увеличение на субсидиите в специализираните стопанства с 10% се изчислява на 0,62, а при намаление на субсидиите, на 0,61. Причината за слабия ефект в средносрочен период е очакванията за по-бавно навлизане на зелените мерки.
- Текущите оценки на САРА за производството на домати през тази година е за количества достигащи 120 хил.т, като на 54 хил.т. възлиза оранжерийното производство и 66 хил.т. за полското.
- САРА понижава прогнозата си за производството на пипер в следствие на падналите градушки след двумесечното горещо и сухо време, която се оценява на 51 хил.т (53 хил.т. месец по-рано), което е на равнища подобни на реколтата от 2020 г.
- При краставиците, през 2021 година САРА предвижда обеми от 43 хил.т за оранжерийно производство и 9 хил.т. за продукцията отглеждана на открито.

Актуални новини за зеленчукопроизводството

- Цените на минералните торове не се очаква да поевтинят в следващите месеци и вероятно ще продължат да се покачват заради силното търсене и добрата възвращаемост за производителите. Повечето производители предпочитат да заявяват количества по настоящи цени.
- Кризата от КОВИД-19 доведе до увеличаване приходите и печалбите на търговските вериги по целия свят. Увеличението за изминалата година се оценява между 15-20%, като сериозен ръст се отчита и при онлайн продажбите, където увеличението е между 2-3 пъти.
- Цените на зеленчуците в Китай заради лошото време, нарасналите производствени и транспортни разходи, епидемиологичните мерки растат и са предприети действия за нормализиране на предлагането и търсенето.

Изкупни цени, лв./тон

	07.2021*	08.2021*	09.2021*	10.2021*	11.2021*
Домати	0,80	0,90	0,85	0,85	0,90
Краставици	0,95	1,00	0,95	1,00	1,20
Пипер	0,85	0,90	0,85	0,80	0,80

Източник: НСИ

* - прогнозни данни без включен ДДС

Цени на едро, лв./кг.

	07.2021	08.2021	09.2021	10.2021*
Домати - оранжерийни	1,55	1,82	2,03	2,31
Домати - внос	1,50	1,56	1,19	1,91
Краставици - оранжерийни	1,51	2,60	1,90	1,98
Краставици - внос	1,14	1,90	1,72	

ДКСБТ- Седмичен бюлетин на цените с включен ДДС

* - прогнозни данни

Цени на дребно, лв./кг.

	07.2021*	08.2021*	09.2021*	10.2021*
Домати	2,00	2,20	2,30	2,65
Краставици	1,80	2,40	2,10	2,40
Чушки (зелени)	2,20	1,90	1,80	1,80

Източник: САПИ (седмичен информационен бюлетин)

* - прогнозни данни

Пазарна и маркетинг информация

- Цените на едро на доматите в ЕС през м.септември и октомври са с 20-25% над средните за последните 5 години и достигнаха нови рекорди за цени на едро от 1,43 и 1,55 евро/кг. Причините за рязкото повишаване на цените в последните 2-3 месеца са в неблагоприятното време и поскъпването на енергийните разходи. Неблагоприятните условия ще се отразят на цените в следващите 1-2 месеца, които се очаква да бъдат с около 10% над средномесечните за последните 5 години. Цените на едро в Турция са около 0,38 US\$/кг.
- Цените на сладкия пипер в последните седмици се задържат. Червеният пипер в Испания през м.октомври се предлага на едро между 0,80 евро/кг, което е почти аналогично за месец. Цените на едро в Турция се повишават през м.октомври с 27% до 0,47 US\$/кг, а на годишна база отбелязваният ръст с 33%.
- Цените на едро на краставици в Турция през м.октомври леко се повишават, като от нива около 0,24US\$/кг преди месец, нарастват до 0,26 US\$/кг. На европейския пазар конюнктурата е същата, като цените остават на миналогодишните равнища, в Испания те са около 0,37 евро/кг, а в Полша цените на едро са с около 8% по-високи на годишна база - 1,32 евро/кг. Цените ще продължат да се покачват, както заради сезонния фактор, така и заради растящите производствени разходи.



Мляко и млечни продукти

Развитие на производството и търговията в България

- Предвижданията на САРА за развитие на млечното стадо са за намаление на поголовието до 190 хил. глави в следващите години до 2025 година. Повишените изисквания към животновъдството в следствие на Зеления пакт в ЕС и стратегия „От фермата до трапезата“ също ще оказват негативно влияние.
- Очакваме спадът в производството на краве и овче мляко да продължи и поради ниската възвращаемост и силната ценова конкуренция.
- Натиска върху млечното животновъдство е основно по линия на фуражите, но уравнивяването на търсенето и предлагането в бъдеще ще доведе до увеличение на цените. Окръпняването, икономии от мащаба и иновациите са предпоставка за устойчиво развитие на фермите в бъдеще.
- Изследване на САРА за факторната производителност в млечния сектор показва, че за периода 2017-2019 към 2008-2010 г. производството на краве мляко намалява, което води до спадане на производствения индекс до 0,86. Цифрите потвърждават незадоволителното положение и трудностите в развитието на млечния сектор, които водят до намаляване на конкурентоспособността.

Развитие на млечната верига в света

- За периода м.януари-август количеството на изкупено мляко в ЕС остава на същото ниво както през 2020. Най-значимо увеличение се наблюдава за Кипър (+13,3%), Ирландия (+6,4%), Унгария (+6,4) и Италия (+3,7%).
- Средната изкупна цена за кравето мляко за ЕС-27 се увеличава незначително през м.септември, докато за м.октомври в ЕС-13 тя нараства 6%, като в следващите месеци, ръстът в цените ще се запази заради сезонния компонент и растящите разходи.
- Цената на суровото мляко на Спот пазара Лоди в Италия в края на м.септември нараства до 0,46 евро/л., над нивата от 2020 г. и 2019 г..
- От началото на годината до м.август обема на производството на млечни продукти се увеличава незначително, с 1,5%-2,5%. Най-значимо на намаление се наблюдава при пълномасленото сухо мляко (-11%), сухото обезмаслено мляко (-4%). Това развитие може да бъде отдадено на посъпването на еврото спрямо щатския долар.

Актуална информация

- ДФ„Земеделие“ предстои да утвърди указанията за прилагане на помощта в подкрепа на ликвидността на земеделски стопани за преодоляване на негативното икономическо въздействие на COVID-19, с максимален бюджет 72 млн. лева. От общият бюджет, значителна част ще бъде разпределени към животновъдството, което ще става на глава животно.

Цени на сурово мляко, лв/100 кг

	07.2020	08.2020	09.2021*	10.2021*	12.2021*
България	64.54	64.54	65.00	66.00	66.00
ЕС (13)	69.16	69.43	66.81	70.77	

Източник: ЕК, Млечна обсерватория.. * Цените са прогнозни (САРА)

Цена на сухо мляко (обезмаслено), лв/100 кг

	08.2021	09.2021	10.2021	Δ%м-1	Δ%у-1
България					
ЕС (28)	490.9	520.3	565.2	+8.6	+33.2

Източник: ЕК (цените са към последна седмица на месеца)

Цена на масло, лв/100 кг

	08.2021	09.2021	10.2021	Δ%м-1	Δ%у-1
България	1504.0	1528.0	1608.0	+5.2	+5.8
ЕС (28)	770.6	803.8	929.02	+15.6	+37.7

Източник: ЕК (цените са към последна седмица на месеца)

Цена на кашкавал Витоша/сирене Чедър, лв/100 кг

	08.2021	09.2021	10.2021	Δ%м-1	Δ%у-1
България	1163.0	1142.0	1183.0	+3,6	+9.1
ЕС (28)	635.6	637.6	641.5	+6.1	+7.9

Δ%м-1 - изменение на цената в сравнение с предходния месец
Δ%у-1 - изменение на цената в сравнение с предходната година

Насоки на политиката и тенденции в търговията

- В изследване на Института по храни и аграрна политика FAPRI към Университета на Мисури, цените на млечните продукти в Океания ще спаднат, докато по-високите разходи за производство в ЕС и САЩ да доведат до увеличение на цените на продуктите, ако не бъдат компенсирани от увеличение на производството. През следващите години цената на сирената се очаква да остане стабилна, но цените ще бъдат с поне 12-15% по-високи отколкото в периода 2016-2020 г.
- Изследване на Kite Consulting за Великобритания предполага, че ерата на евтина храни свършва. Значителната инфлация при разходите на фермите ще пренесена към потребителите по млечната верига. Очаква се изкупните цени през 2022-23 да достигнат 45-46 евро на литър. Стойността на производство се е увеличила с между 15% и 70% в зависимост от използваната енергия и продуктовия микс. С нарастващи експоненциално разходи се увеличава ценовият натиск в млечния сектор, поради все по-ниските норми на печалба и неизбежно цените ще трябва да бъдат „рестартирани“, тъй като фермерите и преработвателите не могат да поемат увеличението.



Месо

Производство и търговия на месо в България

- Очакванията са през следващите две години поголовието от месодайни животни да намалява, поради пазарното несъответствие между ръста на изкупните цени и цените на ресурсите, предимно на фуражите. Според оценките на CAPA, броят на месодайните крави ще се понижи до 138,7 хил. животни през 2022 г., на овцете-майки за месо – до 117,3 хил., а на свинете-майки – до 54,6 хил. броя.
- Прогнозира се производството на говеждо и телешко месо да е около 15-16 хил. тона през идните пет години, а на овче и агнешко – около 10 хил. тона.
- След значителния спад при продукцията от свинско месо през 2020 г., причинен от последиците от АЧС, през настоящата година очакваме частично възстановяване на производството до около 77 хил. тона, което остава с 3,3% под равнището от 2019 г. Предвижда се до 2025 г. производството да се движи между 82 -85 хил. тона.
- Рестрикциите, свързани с COVID кризата и най-вече затварянето на хотелите и ресторантите повлияха. През следващите пет години се очаква възстановяване до около 107 хил. тона, тъй като пилешкото месо е най-евтиният и съответно най-търсен протеин.
- Цените на едро на животновъдната продукция не нарастват реципрочно на увеличението на цените на фуражите, което е предизвикателство пред оцеляването на дребните и средни производители. Уравновесяването на пазарните сили в средносрочен период ще доведе до покачване на цените, като средно за 2021-2025 г. те ще се движат около 4,63 лв./кг кланично тегло при говеждото и телешкото месо, 3,72 лв./кг при свинското месо, 3,01 лв./кг при пилешкото месо и 12,85 лв./кг при овчето и агнешкото месо.
- Растежът на цените на дребно се задържа максимално под натиска на по-голямата концентрация в търговските вериги. Това рефлектира върху производителите, като в условията на растящи разходи, тяхното оцеляване е за сметка на ефективността и по-ниските брутни маржове. В средносрочна перспектива се очаква покачване при цените на дребно на всички меса, като пилешкото ще продължи да бъде най-евтиният и достъпен протеин с цена около 4,95 лв./кг. Цената на дребно на свинското месо средно за 2021-25 г. се предвижда на 8,90 лв./кг, на говеждото – 12,52 лв./кг, а на овчето – 14,56 лв./кг.

Важни събития през м.октомври, 2021 г.

- Според доклад от заседание на Групата за граждански диалог към ЕК, постигането на устойчиво производство на говеждо и телешко месо, изисква персонализиран подход на регионално и местно ниво, чрез комбинация от инструментите в Новата ОСП – условия, еко-схеми, интервенции в селските райони, организации на производителите.



Институт по аграрна икономика, София

Цени, лв./тон кланично тегло

	06.2020	07.2020	08.2020	10.2021*	11.2021*
Говеждо и телешко месо	4049	4185	4694	4500	4400
Свинско месо	3540	3560	3501	3500	3500
Пилешко месо	2973	3129	3032	3000	2950
Агнешко месо	13691	13476	13906	-	-

*Прогнозни цени

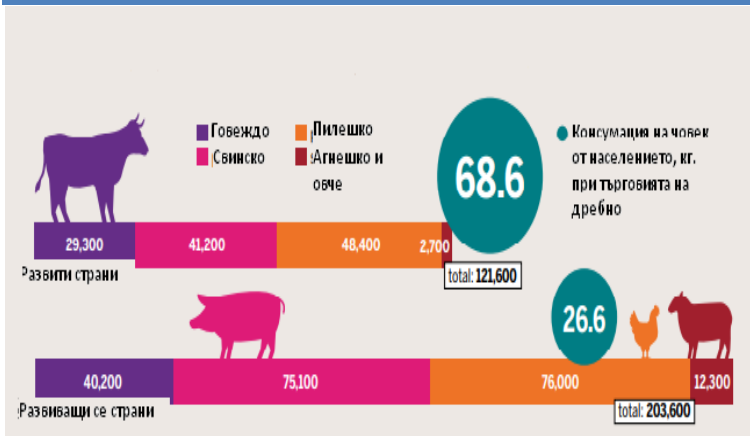
- Липсва информация

Източник: ЕК

Пазарна информация. Световно производство и търговия

- Краткосрочната прогноза на ЕК предвижда умерен спад на производството на говеждо и телешко месо в рамките на ЕС през 2021 г. (-0,5% спрямо 2020 г.). Предпоставки за това са намаленото поголовие в сектора, съчетано с по-слабото търсене в туризма.
- Свърхпредлагането на свинско месо на пазара в ЕС задържа растежа на цените на фона на повишените разходи за фураж. Експертите прогнозираят, че ситуацията няма да продължи до края на годината и цените ще започнат да се повишават, поради забавяне темпа на растеж на производството. Оценките са за увеличение на продукцията с 1,7% на годишна база през настоящата година.
- Очаква се производството на пилешко месо в ЕС да намалее с около 1% през 2021 г., в резултат от последиците от инфлуенца по птиците в някои от европейските държави, както и от повишените разходи за фураж.
- По-високите цени, определени от ограничените световни доставки, стимулират увеличението на производството на месо от овце и кози в ЕС. Предвижданият ръст за 2021 г. е с 1,3% на годишна база.

Консумация на месо в развитите и развиващи се страни средно за периода 2017-2019 в хил.г.



Съгласно ФАО категоризацията, развити страни са: Канада, САЩ, Европа, Япония, Израел, Южна Африка, Нова Зеландия, ОНД.

Източник: <https://www.arc2020.eu/meat-atlas-2021-everyday-food-and-luxury-good/>